

Vlaanderen
is erfgoed

Wijzigingsdossier

Houten windmolen Vinkemolen in Oosterzele

Wijziging van het besluit van de secretaris-generaal van 24 januari 1944 tot rangschikking van de houten windmolen, genaamd “Vinkemolen” in Oosterzele, heropgebouwd in Zwalm (Sint-Denijs-Boekel)

Monument

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Wijzigingsdossier:

Houten windmolen Vinkemolen, Zwalm (Sint-Denijs-Boekel), Wijlegem
zonder nummer, oorspronkelijk Oosterzele, Geraardsbergsesteenweg,
zonder nummer - monument

INHOUDELIJK DOSSIER

Dossiernummer: 4.001/45065/105.1

Tom Lenaerts

15/09/2020

INHOUDSTAFEL

1.	Beschrijvend gedeelte	4
1.1.	Situering	4
1.2.	Historisch overzicht	4
2.	Evaluerend gedeelte	6
2.1.	Evaluatie van de impact van de wijziging op de erfgoedwaarden, de beheersdoelstellingen en de bijzondere voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud	6
2.2.	Motivering van de afbakening van de bescherming	6
2.3.	Juridische toestand	6
2.3.1.	Onroerend Erfgoed:	6
2.3.2.	Ruimtelijke Ordening:	6
3.	Bronnen	6
3.1.	Archivalische bronnen	6
3.2.	Websites / Digitale bronnen	7
3.3.	Bibliografische bronnen	7
4.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	7
4.1.	Omgevingsplan	7
4.2.	Fotobijlage	7
4.3.	Documentatie	7

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

Het wijzigingsbesluit voor de bescherming van de Vinkemolen in Oosterzele maakt deel uit van een groter pakket molendossiers, waarvan de beschermde molens doorheen de jaren werden verplaatst of gesloopt. De beschermingsbesluiten werden daarbij niet op een adequate manier aangepast, waardoor het beschermingsstatuut juridisch onvoldoende dekkend is geworden of niet meer geldt. De voorgestelde wijzigings- en opheffingsbesluiten brengen dit juridisch en administratief in orde. Het gehele pakket kadert in het ruimere project 'Evaluatie beschermd bestand', pilootproject 'Windmolens', dat door het agentschap vanaf 2020 wordt uitgevoerd.

1.1. Situering

De staakmolen met open voet, genaamd Vinkemolen werd in 2002-2003 heropgericht in Zwalm, Sint-Denijs-Boekel, Wijlegem (zonder nummer). De molen staat midden in de velden in een wijds landschap.

1.2. Historisch overzicht

Naar aanleiding van de heroprichting in 2002-2004¹ en het opstellen van een beheersplan in 2018² werden historische nota's opgemaakt die de geschiedenis van de molen weergeven en waarvan onderstaande tekst een korte samenvatting is, aangevuld met elementen uit het dossier dat zich in het archief van het agentschap Onroerend Erfgoed bevindt³.

De molen werd oorspronkelijk opgericht in Oosterzele. Reeds in de 16de eeuw was er een molen in Oosterzele en in de 17de eeuw krijgt die molen ook de naam "molen op de Vyncke" mee. De molen was in het bezit van de heer van Rode. In 1790 laat hij de molen overbrengen of heroprichten nabij het kruispunt van de Korte Ambachtstraat en de Geraardsbergsesteenweg.

Beheersgeschiedenis op de oorspronkelijke locatie in Oosterzele

De molen wordt beschermd in 1944 omwille van de oudheidkundige waarde. Tot rond 1956 bleef de molen in bedrijf.

In de daaropvolgende decennia werden geregeld onderhouds- en restauratiewerken uitgevoerd met inbreng van overheidssteun. Zo werd de molen tussen 1965 en 1969 na meer dan 10 jaar stilstand uitwendig maar niet maalvaardig gerestaureerd door molenbouwer Peel uit Gistel waarbij een nieuw gelast gevluucht geplaatst werd. Om de stabiliteit te bevorderen neemt men het derde steenkoppel weg.

De molen waait omver bij een hevige najaarsstorm op 27 november 1983. Gezien de vrij goede bewaring van vele onderdelen wordt beslist de molen herop te bouwen. De plannen die toen werden opgemaakt om de molen ter plaatse herop te bouwen werden echter nooit uitgevoerd. Aan de overkant van de straat, ten westen van de molen werden intussen woningen opgetrokken.

---

¹ Architectenbureau Ro Berteloot (projectleider Ir.-arch. Sabine Okkerse): restauratiedossier (archief Agentschap Onroerend Erfgoed, IE/WIM_WAM/RD_OD/082, map 412)

² VZW De Vinkemolen in samenwerking met Architectenbureau Sabine Okkerse, Beheersplan goedgekeurd op 12 september 2018, ID <https://plannen.onroerenderfgoed.be/plannen/818>

³ Archief Onroerend Erfgoed, IE/WIM_WAM/RD-OD/083, Vinkemolen Zwalm.
Archief Onroerend Erfgoed, IE/WIM_WAM/RD-OD/082, Vinkemolen Zwalm.
Archief Onroerend Erfgoed, IE/WIM_WAM/RD-OD/081, Vinkemolen Oosterzele

Heropbouw op een nieuwe locatie

De toenmalige eigenaar Graaf d'Ursel schenkt de molen aan de nieuwe eigenaar Vinkemolen V.Z.W., vertegenwoordigd door Herwig Colaert en Geert Wisse, op voorwaarde dat deze opnieuw maalvaardig opgericht wordt. Omwille van de doorheen de tijd gewijzigde windvang van de molen wordt geopteerd om de molen op een andere locatie terug op te bouwen. Die plek werd gevonden in Sint-Denijs-Boekel (een deelgemeente van Zwalm), in vogelvlucht op zo'n 13 km van het oorspronkelijke adres. Het duurt echter tot aan de eeuwwisseling eer de molenonderdelen gerecupereerd worden en de Vinkemolen opnieuw opgericht wordt dichtbij de plaats waar tot in 1946 de Koutermolen of Franskoutermolen stond, net zoals de Vinkemolen een staakmolen die gebruikt werd als korenmolen. Voor de heropbouw van de molen in Zwalm werd door de gemachtigde ambtenaar een gunstig advies verleend op 18 mei 2001. Van 2001 tot 2004 wordt de molen heropgericht in het gehucht en de straat met de naam "Wijlegem" in Sint-Denijs-Boekel door eigenaars Geert Wisse en Herwig Colaert.

De verplaatsing is te verantwoorden om diverse redenen. De nadelen van een verplaatsing en de heropricting wegen in die omstandigheden niet op tegen de voordelen.⁴

Kunnen vermeld worden als voordelen:

- Reddingsoperatie van het monument met vele bruikbare onderdelen;
- De nieuwe inplantingsplaats bezit goede eigenschappen, zowel landschappelijk als molentechnisch;
- De nieuwe eigenaars ijveren voor een maalvaardig herstel en willen regelmatig met de molen gaan malen;
- Op korte afstand stond vroeger de 'Franskouter Molen', een gelijkaardige staakmolen gebruikt als korenwindmolen;
- De molen past historisch en typologisch op de nieuwe plaats;

Kan vermeld worden als nadeel:

- De molen verdween uit zijn historische omgeving; maar vermits de historische omgeving zich niet meer leende tot functionerend herstel wegens een verminderde windvang, was dit alsnog een positieve keuze.

De heropricting en het maalvaardig herstel van de molen worden gedaan op basis van plannen die gemaakt werden door Sabine Okkerse van architectenbureau Ro Berteloot. Door de talrijke restauratieve en onderhoudswerken die sinds de bescherming onder toezicht werden uitgevoerd was de molen goed gedocumenteerd en, kon de heropbouw gedetailleerd gebeuren. Een uitvoerige analyse van de bewaard gebleven onderdelen, een uitgebreide historische nota en een opsomming van de uit te voeren werken maakten het mogelijk om deze verplaatsing te realiseren in 2002-2003. Bij deze heropbouw werden veel onderdelen vernieuwd. De molen is maalvaardig. Ingenieur-architect Sabine Okkerse stelde in 2018 in opdracht van de Vinkemolen V.Z.W. een beheersplan op dat het maalvaardig houden van de molen beoogt. Dit beheersplan werd op 12 september 2018 goedgekeurd.

---

⁴ De aanvraag voor stedenbouwkundige vergunning werd in beroep ingewilligd door de Bestendige Deputatie op 13 september 2001. Dit besluit bevat een omstandige analyse waarvan deze elementen een korte synthese zijn. Archief agentschap Onroerend Erfgoed, IE/WIM_WAM/RD_OD/082.

2. EVALUEREND GEDEELTE

2.1. Evaluatie van de impact van de wijziging op de erfgoedwaarden, de beheersdoelstellingen en de bijzondere voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud

Het betreft een louter administratieve wijziging van het beschermingsbesluit. Deze wijziging heeft geen gevolgen voor de erfgoedwaarden van het beschermde monument, evenmin voor de beheersdoelstellingen of de bijzondere voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud. De aanduiding van de te registeren en te documenteren erfgoedwaarden die verloren gaan is in dit geval dus niet aan de orde.

2.2. Motivering van de afbakening van de bescherming

De verplaatsing van de Vinkemolen naar Zwalm (Sint-Denijs-Boekel), Wijlegem zonder nummer, perceel Zwalm, 11de afdeling Sint-Denijs-Boekel, sectie C1, nummer 233B werd vergund op 18 mei 2001.

Het volledige perceel 233B wordt opgenomen in de afbakening, aangezien dit eveneens de molenberg en de kruipalen omvat, die zo goed als het gehele perceel innemen, zoals te zien op de luchtfoto in de fotobijlage bij het inhoudelijk dossier.

2.3. Juridische toestand

2.3.1. Onroerend Erfgoed:

De Vinkemolen is beschermd als monument bij besluit van de secretaris-generaal 24 januari 1944: <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/1262>.

De verplaatsing en wederopbouw van de Vinkemolen in Zwalm gebeurde na gunstig advies van de gemachtigde ambtenaar van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie Ruimtelijke Ordening, Huisvesting en Monumenten en Landschappen, afdeling Monumenten en Landschappen, namens de Vlaamse minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Huisvesting en Ambtenarenzaken, op 18 mei 2001.

De Vinkemolen is opgenomen in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed van 8 november 2012:

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/74863>

De Vinkemolen is erkend als ZEN-monument in het op 12 september 2018 goedgekeurde beheersplan voor de Vinkemolen: <https://plannen.onroerenderfgoed.be/plannen/818>

2.3.2. Ruimtelijke Ordening:

Volgens het gewestplan is de Vinkemolen gelegen in agrarisch gebied.

3. BRONNEN

3.1. Archivalische bronnen

Archief Onroerend Erfgoed, IE/WIM_WAM/RD-OD/083, Vinkemolen Zwalm.

Archief Onroerend Erfgoed, IE/WIM_WAM/RD-OD/082, Vinkemolen Zwalm.

Wijzigingsdossier: houten windmolen genaamd "Vinkemolen" - monument

Archief Onroerend Erfgoed, IE/WIM_WAM/RD-OD/081, Vinkemolen Oosterzele.

3.2. Websites / Digitale bronnen

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED s.d.:

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/11278>.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2018:

<https://plannen.onroenderfgoed.be/plannen/818>.

DENEWET L. s.d.: *Zwalm, Sint-Denijs-Boekel*, Vinkemolen,

<http://www.molenechos.org/molen.php?AdvSearch=1037>, laatst geraadpleegd 22 september 2020.

VANDEWEGHE E. 2020: AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2020:

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/201058>

3.3. Bibliografische bronnen

BAUTERS P. 1978: *Vlaamse molens. Wind- en watermolens in Vlaanderen, geschiedenis, bouw, werking, recht*, Antwerpen.

BAUTERS P. 1989: *Kracht van wind en water. Molens in Vlaanderen*, Leuven.

BAUTERS P. 2000: *Van Zadelsteen tot Zetelkruier. Tweeduizend jaar molens in Vlaanderen. Volume 2*, Gent.

DE VINKEMOLEN VZW & OKKERSE S. 2018, Beheersplan Onroerend Erfgoed, De Vinkemolen

DEVYDT C. & VAN DAMME G. 1975: *De Belgische windmolens*, Tielt.

4. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

4.1. Omgevingsplan

4.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's bij deze wijziging. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.

4.3. Documentatie